

го до початку рейдерської атаки, у процесі її реалізації вони можуть виявитися малоефективними. Ефективним способом запобігання конфліктним ситуаціям є договір з партнерами про те, як у разі розбіжностей ділитиметься бізнес. Ефективний захист підприємства лежить винятково усередині самого підприємства. І цю небезпеку можна перебороти тільки побудувавши систему ефективних превентивних заходів захисту бізнесу комплексного характеру. Спектр завдань конкурентної розвідки не обмежується захистом важливих об'єктів, ресурсів, комунікацій та конфіденційних даних. Практичним втіленням такої роботи є створення інформаційної бази даних, яка дає результат тільки тоді, коли розвідувальна робота є постійним, а не вибіркоvim процесом на підприємстві.

Література

1. Особливості національного рейдерства // DailyUA. — 26 вересня 2006 р.
2. Пісковий В. Рейдерство: реальність міфу // Дзеркало тижня. 2006. — № 49.

УДК 004

В. М. Гужва, канд. екон. наук,
доц. кафедри інформаційних систем в економіці,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТА ЙОГО МУЛЬТИАГЕНТНА РЕАЛІЗАЦІЯ

Командно-адміністративні методи управління виробничими підприємствами в умовах ринкової економіки є неефективними, оскільки ринок, що постійно динамічно змінюється, вимагає швидкої та гнучкої реакції з боку систем управління такими підприємствами. На противагу таким формам управління пропонується ідея *еволюційного управління* підприємствами, зокрема, на основі синергетичного підходу з використанням концепції фрактальних фабрик (ФФ). В якості інструментарія для практичної реалізації ФФ, на думку автора, можуть бути використані мультиагентні технології.

Впродовж усього періоду розвитку теорії управління було запропоновано безліч методів управління економічними об'єктами, таких як управління на основі цілей, на основі результатів, на основі відхилень, ситуативне управління і інші методи. Проте всі ці

методи знаходилися в рамках кібернетичного підходу, що базується на поділі будь-якої системи на керуючу і керовану складові з обов'язковим зворотнім зв'язком як одним з ключових атрибутів.

Такий підхід до кінця XX століття вичерпав себе. Кооперація, співпраця, згода і взаємодоповнення творчих здібностей менеджерів, що знаходяться на різних рівнях корпоративного управління, стають ключовими аспектами взаємодії усередині організації. Управлінська теорія, в центрі уваги якої знаходилася схема «суб'єкт → об'єкт управління», поступається місцем концепції самоорганізації.

На початку XXI століття формується нова управлінська парадигма — *еволюційне управління*, яка ґрунтується, зокрема, і на синергетичному підході, спадкоємності кібернетичних і синергетичних тенденцій.

Синергетичний підхід міняє відношення до організації як об'єкту дослідження. Організація може розглядатися з двох позицій: або як об'єкт, або як якість. У першому випадку вона є самостійною метою, а в другому — засобом внутрішньої якісної реорганізації [3].

Самоорганізація і самоуправління на підприємстві існують поряд з формальною управлінською діяльністю, виражаються в нештатних процесах, що відбуваються, несанкціонованому управлінні і організації. В даний час самоорганізація знаходиться в підлеглому відношенні в порівнянні з формалізованими процесами. Як зазначено в [2], самоорганізація і самоуправління грають дві важливі ролі: компенсують неохоплені області управління у випадку недостатньо професійного управління; ініціюють розвиток штучного (формального) управління і організації.

Синергетичний підхід знаходить своє застосування і в управлінні корпорацією при забезпеченні ефективності і узгодженості взаємодії фірм, що входять у фінансово-промислову групу [4]. Вирішення проблеми формування системи взаємовигідних стосунків між окремими підприємствами корпорацій слід розглядати в оптимальному розподілі синергетичного ефекту, що здатне забезпечити баланс інтересів самостійних господарських ланок і стимулювати внутрішньокорпоративне і внутрішньофірмове підприємництво.

Підґрунтям для реалізації синергетичного підходу може стати теорія атракторів. Стосовно підприємницької діяльності ідея створення структур-атракторів належить Х.-Ю. Варнеке [1]. Суть його концепції полягає в створенні *фрактальних фабрик* (ФФ), де під *фракталом* слід розуміти структурну одиницю підприєм-

ства, яка здатна до самоорганізації і самоуправління. В процесі самоорганізації фрактали виробляють завдання свого функціонування. Між собою фрактали можуть утворювати різні групуючі структури, самостійно їх формувати і розпадатися за власним бажанням. Фрактальна фабрика виконує централізовані функції і акумулює інформацію і доводить її до відома кожного фракталу. Цілі, що генеруються окремими фракталами, складаються в спільну цільову систему фабрики. Цілі, вибрані для невеликих структурних одиниць, завжди конкретні і досяжні, тому і вся цільова система реальна. Таким чином, подібне фрактальне підприємство в цілому виявляється дуже динамічним, здатним швидко реагувати на зрушення і зміни зовнішнього середовища, що дозволяє йому знаходитися в стані динамічної рівноваги.

Концептуально архітектуру ФФ можна представити як деякий набір «основних компонентів», кожна з яких складається з набору функціональних модулів (фракталів): 1) оглядача, 2) аналізатора, 3) організатора, 4) вирішувача і 5) генератора звітів. На практиці перераховані модулі можуть бути реалізовані як окремі програмні агенти, а ФФ у цілому — як мультиагентная система.

Література

1. *Варнеке Х.-Ю.* Революция в предпринимательской культуре. Фрактальное предприятие: Пер. с нем. — М.: МАИК Наука / Интерпериодика, 1999.
2. *Смирнов Э. А.* Теория организации: Учебное пособие. — М.: ИНФРА-М, 2000.
3. Теория организации / Иванова Т. Ю., Приходько В. И. — СПб.: Питер, 2004.
4. *Титов В. В.* Управление корпорацией: проблемы эффективности и согласования // Экономическая наука современной России. — № 3. — 2001. — С. 79—88.

УДК 65.012.32 (075.8)

А. А. Садєков, д-р. екон. наук,
проф. проректор з наукової роботи,
О. Ю. Гусєва, канд. екон. наук.,
доц. кафедри прикладної економіки,
Донецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ГОТОВНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗМІН**